

робота при дислалії): навчальний посібник. / М. К. Шеремет, О. В. Ревуцька. – К. 2009. – 244 с.

Галина Грибань

АВТОМАТИЗМ (від гр. *avtomatizmos* – самодіючий, самодовільний) – здатність людського організму здійснювати рухи, які не контролюються свідомістю. А. має пристосувальну варіативність і пластичність відповідно до рівня реалізації. Зокрема оральний А. – посилення смоктальних рефлексів, які властиві ранньому віку. Може бути викликаний легким постукуванням по куточках рота, губах, підборіддю. А. не слід плутати з автоматизацією, яка формується шляхом свідомого багаторазового вправлення – наприклад, автоматизація в мовленні поставлених логопедом звуків (див. Автоматизовані мовленнєві ряди, Дислалія, Логопед).

Літ.: 1. Чайченко Г. М., Цибенко В. О., Сокур В. Д. *Фізіологія людини і тварин*. К.: Вища шк. 2003. 463 с.

Юлія Рібцун

АВТОМАТИЗОВАНІ МОВЛЕННЄВІ РЯДИ – мовленнєві дії, які запам'ятовуються та реалізуються на рівні автоматизму (див. Автоматизм). Прикладом може слугувати пряма та обернена лічба, називання днів тижня та місяців. Промовляння А. м. р. є початковим етапом роботи при заїканні та деяких формах афазії (див. Афазія, Заїкання).

Літ.: 1. Гуцал Л. Л., Миронова С. П. *Теоретичні аспекти та методика подолання заїкання у молодших школярів: навч.-метод. посіб.* Хмельницький: Поділля, 2001. 91 с.

Юлія Рібцун

АГНОЗІЯ (від гр. *a* – заперечна частка, лат. *gnosis* – пізнання) – порушення процесів впізнавання, яке відбувається переважно при ураженнях вторинних вищих відділів кори головного мозку і підкіркових структур. При А. втрачається здатність до аналізу та синтезу інформації, що надходить, спостерігається порушення процесів упізнавання в різних модальностях: зоровій – оптична (зорова) А. (див. Оптична А.), слуховій – слухова (акустична) А. (див. Слухова А.), дотиковій – тактильна А., нюховій – нюхова А., смаковій – смакова А.

Просторова А. – нездатність орієнтуватись у просторі, аналізувати просторові співвідношення, відтворювати певні пози рук (пальцева п. А.), послідовність дій у складних рухових актах (наприклад, застелити ліжко). П. А. виникає при ураженні потилично-нижньотім'яних ділянок кори головного мозку.

Тактильна А. (від лат. *tactilis* – дотиковий) – порушення впізнавання предметів на дотик із заплещеними очима (астереогнозія), упізнавання частин власного тіла (соматоagnoзія), незважаючи на збереження чутливості. Т. А. спостерігається при органічному ураженні передніх відділів тім'яної ділянки мозку, нейродинамічних порушеннях. При т. А. відмічаються розлади читання за Брайлем у сліпих (див. Брайля шрифт).

Літ.: 1. Григорова І. А., Соколова Л. І., Герасимчук Р. Д. та ін. *Неврологія: підр.* 2020. 640 с.

Юлія Рібцун

АГРАМАТИЗМ (від. грец. *agrammatos* – нечленороздільний, незрозуму-